

Sverige och Världen i början av 2011

Rapport från Listening Post i Stockholm 10 januari 2011

10 personer, varav två Convenors, medverkade i årets Listening Post i Stockholm. Deltagarnas ålder hade sin tonvikt i övre medelåldern, men det fanns även några yngre deltagare. Gruppen bestod av 7 män och en kvinna och båda Convenors var kvinnor.

Del 1 Delande av erfarenheter

Olika delar av samhället som näringsliv, skola-utbildning, vård och behandling och välgörenhetsorganisationer fanns representerade i gruppen. Men deltagarna refererade även till erfarenheter från sammanhang och roller utanför det rent professionella. Text från livet som pensionär, förälder, invandrare, boende och granne, trafikant/ fotgängare. Utifrån sina erfarenheter i olika roller arbetade gruppen med att försöka förstå vad det innebär vara medborgare i Sverige idag.

Del 2 Centrala teman

- Främlingskap, fattigdom och mörker
- Givmildhet och vänlighet i motsats till plundring och utsugning
- Maktlöshet, brist och förnekande i kontrast till begär och våld
- Splittring, fragmentering och ytlighet i motsats till helhet, fördjupning och komplexitet

Del 3 Analys och Hypotes

Främlingskap, fattigdom och mörker

Analys: Ett tidigt scenario som präglade arbetet handlade om mörker och främlingskap och känslan av att leva i en svunnen tid. Fattigdom, utanförskap och svårigheten att göra sin röst hörd gav upplevelser av rädsla och utsatthet. Exempel på företeelser i samhället som nämndes i detta sammanhang var: finansiell oro, försämrad vård och omsorg och klimatförändring. Sverige har just nu för andra året i rad en hård vinter med rekordkyla och stora snömängder. Känslan av att inte känna igen sig innebär svårigheter att skapa mening och orientera sig på både ett yttre och inre plan.

Hypotes: Föreställningen om att röra sig i mörker och okunskap leder till en genomgripande upplevelse av att vara fången och utan en egen röst i avgörande situationer. Känslan av förlust gör det också naturligt att mer söka bakåt i tiden för att återfinna det förlorade. Att prägla sitt handlande med förväntningar på att utforska det nya, oavsett kvaliteter, och ge upp delar av det gamla, kan upplevas som att svika en kär vän.

Givmildhet och vänlighet i motsats till plundring och utsugning

Analys: I kontrast till tidigare teman om fattigdom och misär konstaterades att bidrag till välgörenhet och nya former för socialt ansvarstagande i samhället ökar och att nya former för kollektivism uppstår. En ny slags enkel vänlighet och generositet i vardagen, bland okända människor beskrevs med exempel från bussen och affären, liksom nya former för byteshandel och naturahushållning i modern storstadsmiljö.

Erfarenheter av motsatt slag i form av utsugning och plundring var samtidigt lätta att känna igen och gav ett starkt genomslag bl a genom bilden av "vampyren" som en nu populär och attraktiv fantasifigur. Rädslan för att det individuella bara präglas av strävan efter egen vinning formulerades.

Hypotes: Beroendet skapar en rädsla för den egna förmågan att påverka och förändra. Osäkerheten på det mänskliga samarbetet innebär att nya erfarenheter är nödvändiga att göra även om de också kan tyckas farliga. Bilden av vampyren kan få funktionen av ett slags skrämmande stopptecken vad gäller kontakt och förändring mellan människor.

Maktlöshet, brist och förnekande i kontrast till begär och våld

Analys: Maktlöshet och brist på kontakt med omvärlden beskrevs som en följd av förändrade maktstrukturer på både ett yttre och inre plan. Tidigare välkända strukturer förlorar sin hållbarhet när "staten drar sig tillbaka". Ekonomiska och industriella centra flyttas till andra delar av världen och för oss främmande religioner blir alltmer närvarande. Medias tendens till stereotyp rapportering av katastrofer och konflikter avspeglar och växelverkar med samhällets fantasier och föreställningar om både polarisering, okontrollerbar maktutövning och girighet.

Hypotes: Känslan av solidaritet, lojalitet och egen kraft påverkas när individens tillgångar och begränsningar inte kan bekräftas på ett välbekant sätt. En tidigare upplevd naturlig växelverkan mellan givande och tagande tycks, nu när den förändras, istället leda till att samhället präglas av individens uppfattningar om opåverkbara klyftor och risk för explosiva bristningar.

Splittring, fragmentering och ytlighet i motsats till helhet, fördjupning och komplexitet

Analys: Relationer mellan människor uppfattas ofta ses som alltmer ytliga, avgränsade och isolerade. Här beskrevs framför allt offentliga sammanhang av olika slag bl a hushållens internetuppkopplade sociala medier och den växande underhållningsbranschen. Viktiga värden i mänsklig samvaro, såsom närhet, frihet och kontakt hittar sin plats i nya miljöer, på gott och ont. Face-book, dataspel och annan internet baserad aktivitet har troligen förmågan att fånga upp det konfliktfyllda kravet på både närhet, kreativitet och distans. Helhet, fördjupning och komplexitet hittar former som ännu kan vara svåra att upptäcka och känna tillit till.

Hypotes: När våra grundläggande behov för vår överlevnad är hotad skapar vi skydd mot den upplevda fara som kan finnas i att överge gamla, tidigare välfungerande och invanda mönster. Fragmentering och splittring, väl synlig i offentlig debatt men också i olika möten mellan människor, kan vara ett sådant skydd och leder till svårigheter att se och hantera nödvändiga nya omständigheter för vår fortlevnad. Fördjupning och komplexitet blir satt på undantag som en följd av hotande upplevelser som de nya omständigheterna ännu väcker upp. Att skapa en trygg lärotid är inte förenligt med problemets natur, överlevnaden är beroende av hur vi kan göra erfarenheter genom att möta och vara i faran.